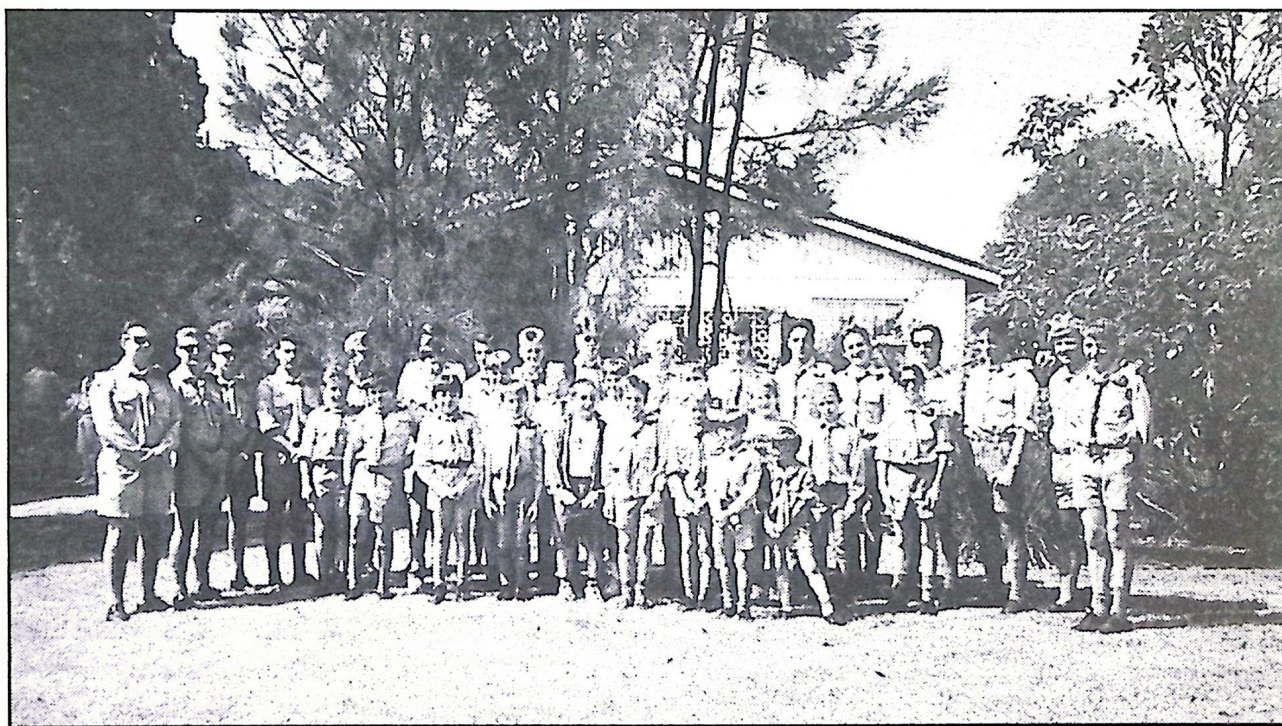

HUNGARIAN SCOUT MAGAZINE
**MAGYAR
CSERKÉSZ**

XLV. (68) ÉVFOLYAM

Vol. 45 (68) No. 1—2

1993. 1—2. sz.

**ÉVNYITÓ A CSERKÉSZOTTHON ELŐTT
30. sz. KÖRÖSI-CSOMA SÁNDOR
CSAPATNÁL
SYDNEY AUSZTRÁLIA**

Munkában és eredményekben gazdag 50 év

Kalocsiné Zierer Margit 13 évesen került Svédországba, és azóta együtt nőtt fel és együtt munkálkodott a stockholmi magyar egyesületekkel. Mindig az élvonalban dolgozott.

Elévülhetetlen érdemei vannak a svédországi magyar cserkészmozgalomban, a magyar egyesületek szervezésében, összetartásában, a magyar katolikus egyházközség életében, a magyar lakta területeknek nyújtandó segélyakciók szervezésében.

1961-ben alapította meg a 61. számú Gizella királyné cserkészcsapatot. Évekig volt a Stockholmi Magyar Katolikus Kör elnöke. 1976-tól a Magyar Ház Közösség titkára volt, majd 1984 óta elnöke. A Svédországi Magyarok Országos Szövetségének vezetőségi tagja.

Kalocsiné Margit több mint 30 éve megszakítás nélkül dolgozik, családi és egyéni érdekeit alávetve a közösség érdekeinek. Kiváló érzékkel látja el vezetői tisztségeit, és így minden svédországi magyar egyesület megbecsülését bírja.

Kapható az Encyclopædia Hungarica I. kötete

Egyetemes érdeklődésre számot tartó könyv jelent meg a magyarországi és külföldi magyar nyelvű könyvpiacra. A négy kötetesre tervezett Encyclopædia Hungarica első kötetéről van szó, amelynek nyomdai előállítását 10 évi tudományos kutatás és gondos szerkesztés előzte meg.

Azt hisszük, hogy a nagy odaadással végzett szerkesztés megteremtette méltó gyümölcsét, mert idegen érdekektől mentes, tárgyilagos közlést nyújt a magyarság múlt és jelen életéről, beleértve az elszakított területeken lakó vagy a világban szétszórta magyarok ismertetését is. Szakemberek és kritikusok egyaránt elismerik a kötet tudományos tárgyilagosságát.

Az A—H kezdőbetűs címszókat tartalmazó, 780 oldalas első kötet díszes külsővel jelent meg, és az Észak-Amerikában élő megrendelők 60 kanadai dolláros áron vásárolhatják meg. A pénzes utalvány (money order) a következő címre küldendő:

Hungarian Ethnic Lexikon Foundation, 11-5720

MacLeod Trail; S. Calgary, AB. Canada T2H 0J6.

Az erdő kérése

Vándor, ha elhalsz mellett, ne emelj rám kezét!
Én vagyok tűzhelyed melege hideg téli éjszakákon,
én vagyok tornádó barátságos fedele,
melynek árnnyában menekülsz a tűző nap elől,
és gyümölcsöm oltja szomjadat.
Én vagyok a gerenda, mely házatart tartja,
én vagyok asztalod lapja,
én vagyok az ágy, amelyben fekszel,
a deszka, amelyből csónakodot épített.
Én vagyok házad ajtaja, bölcsőd fája...
... koporsód fedele.

Vándor, ki elmegy mellett, hallgasd a kérésem:
NE BÁNTSI!

A világ egyéb országaiból a cím: Encyclopædia Hungarica, Püski Kft. 1013 Budapest, Krisztina körút 25. — Hungary. Az ára megtehető a Püski Kft. telefonszámán: 36-1-1757-763.

Csapatújság a 14-es Görgy-csapatnál

A clevelandi 14-esek új csapathíradójából szedjük ki az alábbi közérdekű tudósításokat.

A nagymúltú, kiváló csapat 1992-ben is jó munkát végzett. Az elmúlt tél folyamán két téli tábor és csapat-lelkigyakorlatot tartottak.

A pünkösdi, kerületi akadályversenyen négy őrsrel vettek részt, közülük az első korcsoport pályáján a Róka őrs első díjat szerzett, ugyanúgy korcsoportjában a Párduc őrs is, míg Medve őrsük a harmadik korosztályban másodiknak futott be.

Június végén nyolc napos, kemény csapattábor rendeztek az Allegheny nemzeti parkban. Az oda- és hazaszállításon kívül mindenhol gyalog mentek a tábor folyamán. Maguk készítették elő és rendezték be táborhelyüket és maguk főztek. Minden őrs nehéz, két napos portyán is részt vett.

Augusztusban a fillmore-i vezetőképző táborba mentek többen a csapatból, ahol cserkész- ill. kiscserkész őrsvezetői képzést szereztek.

Szeptember 19-én a másik három csapattal együtt elmentek a Magyar Kultúrkerthe és segítettek a felnőtteknek elvégezni az őszi nagytakarítást. A 33-as Szilágyi Erzsébet leánycsapat ebéddel vendégelte meg őket, ami részben köszönet volt a lányok részéről azért, hogy a 14-esek sátrak ajándékoztak nekik.

Van a csapatújságban egy elgondolkasztó mondat: „A clevelandi Garden Centerbe mentünk, ahol egy malomkővet és 4 esküvőt láttunk.” (A malomkő talán egyik menyasszony vagy vőlegény szívével esett le? „Végre!” — sóhajtott az áldozat. — Szerk.)

Később szerveztek még egy őszi kirándulást, aztán a betlehemezést meg a karácsonyt várták.

Még egy szép elhatározás olvasható a Hírek rovatában. Az év folyamán minden zöldnyakendősnek el kell olvasnia Fekete István Tüskevár című könyvét.

Szentkirályi Endre csapatparancsnok lelkes szavakkal buzdítja a 14-eseket, hogy írjanak az újságba és járjanak szorgalmasan a magyar iskolába is!

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség Közgyűléséről

1993. április 17.

Szövetségünk 47 külföldi évének egyik legnagyobb jelentőségű közgyűlését tartotta a kanadai Montreálban, az ottani római katolikus ifjúsági otthon nagytermében. **Bodnár Gábor** ügyvezető elnök megbízatásának lejártával nem adta beleegyezését újabb jelöléséhez, így **Lendvai Imre** megválasztásával megtörtént a nemzedékváltás. Érezvén azonban, hogy tudása és munkája nélkül nehéz volna boldogulnunk, **Bodnár Gábor** elfogadta a főtitkári megbízatást. Ez a nagyjelentőségű esemény méltóságteljesen, a természet által a legkedvezőbb időben és módon ment végbe, meghatározva a közgyűlés hangulatát.

A szövetség vezetőségéből és a külföldi kerületek képviselőitében jelen voltak: **Némethyné Kesserű Judit** (dr. **Némethy György** elnök képviselőitében is), **dr. M. Zsolnay Miklós** örökös tiszteletbeli elnök, **dr. Ádám János S. J.** alelnök, **Vajtay István**, **Bedy Balázs**, **Nyisztoré J. Judit** (Venezuela), **Arató László** (Európa), **Breuer Klára** (Magyarország), **Pap Gyula**, **Magyaródy Szabolcs**, **Sándor István**, **Kissné Farkas Ágnes**, **Horváth Mihály**, **dr. Filó Gábor**, **Herédi István** házigazda és sokan mások.

A vezetőtisztek jelentéséből kitűnik, hogy a szövetség élete az évtizedek alatti, megszokott mederben folyik. Létszámunk ugyan nem növekszik, de az átlag minősége változatlanul jó. Bizalommal nézhetünk a jövő elé.

Több értékes hozzászólás során **Breuer Klára** cst. mondotta: „A Kárpát-medencében a cserkészlet él, és aki a teremben ül vagy bár nincs jelen, de világszerte tesz a magyar cserkészletért, büszke lehet eredményeire.” Nálunk szerzett tiszti képzését döntő fontosságúnak tartja. Még hozzátette, hogy az 1991-es magyar református világtalálkozóan döbbenet rá, hogy az elcsatolt ifjúság magyarságismeretének forrása a magyar cserkészlet!

Nyisztoré sürgette a magyarországi cserkészkapcsolatok fokozását, egyéni cserkészcsereit, a testvércsapat-akció intézményesítését, majd Dél-Amerika nevében búcsúztatta **Bodnár Gábor**ot. Kiemelte a hatalmas eredményeket, amelyeket vezetése alatt érünk el. Reméli, hogy az új vezetőség tovább halad ezen a sikeres úton.

Bodnár Gábor válaszában búcsúzóul elmondta, hogy tudja, sokszor milyen nehéz volt elfogadni az ő „határozott” stílusát. Eppen ezért hálás a vezetőtársak együttműködéséért, és köszöni az időnkénti ellenvéleményeket is. Hasznosak voltak. Elfogadja a főtitkári hivatalt, de kéri az új vezetőséget, ha működését már feleslegesnek érzik, engedjék „nyugdíjba”.

A megjelentek spontán elkezdtek énekelni a „Serkenj fel, kegyes nép!”, kezdetű ünnepi dalt. Ezzel köszönték meg **Bodnár Gábor** negyvenhat évig tartó fáradhatatlan munkáját a szövetség élén, és hosszasan tapsolták a leköszönő ügyvezető elnököt. Majd **Bedy Balázs** ismertette a választás teljes eredményét.

Lendvai Imre, a megválasztott ügyvezető elnök mutatkozott be ezután. Mint mondta, „dobogó szívvel” tette meg a tíz lépésnyi utat az elnöki asztalig, **Vajtay Istvánnal** együtt. Rövid beszédében további szoros együttműködésre kérte a magyar cserkészközösséget. Új eszközökkel készülünk az 1995-ös évi jubileumi táborra, mondta. Vonjuk be a szülőket is a munkánkba! Szervezzük meg a rovertevékenységet! Biztassuk őket a Corvina-táboron való részvétellel is! Meg kell teremtenünk a XXI. század vezetőképzését. Továbbra is gondunk lesz rá, hogy segítségünk elég vezetőt adni a kisebbségi magyar cserkészszervezeteknek. „Ha pedig azt számoljuk — emelte még ki —, hogy külföldi működésük alatt 50 000 fiatal magyar vett részt programunkban, kínálkozik a gondolat, hogy formálisan megalakítsuk alumnus-szervezetünket. Hatalmas erőforrást mozgósíthatunk általa!”

Vajtay István rövid záróbeszédében hangoztatta, hogy nagy szükségünk lesz **Bodnár Gábor** segítségére az átmeneti időben. Majd megemlékezett a második vonalban dolgozókról: a csapatparancsnokokról, az ő vezetőtársaikról és a névtelenekről, akiknek vállán nyugszik a tömegek közvetlen vezetésének gondja.

A székely népballada ünnepe New Yorkban

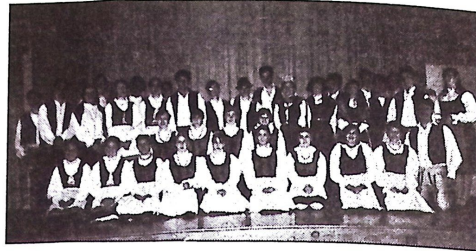
Bemutatkozik a regőscserkészek harmadik nemzedéke

Mintegy 35 évvel ezelőtt, az ötvenes évek második felében kezdett kibontakozni szórványos kezdeményezések nyomán a külföldi magyar cserkésztest regös mozgalma, a hajdani otthoni nagyszerű példákat felidézve. Az első regös lány a Sao Paulo-i Simon Bálint cserkészpark óriás bambuszokkal körülvett és cserkészleleménnyel amfiteátrummal kiépített tábortűzhelyén lobogott fel egy hétféle táborozás első regőstábortűzén. Lehet, hogy a bambuszok csodálkozva rázták ágaikat, fel nem tudták fogni a kiáltást: Haj, regő rejtem! De a szelek szárnyukra kapták s rövidesen Argentínából jött a válasz: ott is megindult a regősmunka. Nemsokára létrejött az első regőstábor is, braziliai és argentinai résztvevőkkel.

Mi hát a regölés? Fontos erre a kérdésre néhány szóval válaszolni, hiszen napjainkban Magyarországon a sajtó nagy részében népi kultúrellenes kampány dühög, és számos forrásból özönlik a gúny a „piszkos, trágás, népi írók, költők felé is. Ady Endre, ha feltámadna, hej, de elküldtén a harci Jézus-Máriát, hallván a megvető gúnyt és lefitymálást („bögtyás, magyar kultúra és ehhez hasonló értékelések!). Mi azonban szeretjük, mert a miénk, mert szívünk legrejtettebb mélyében kelt visszhangot. Szeretjük és nagyon szépnek tartjuk. (Édesanyánkat akkor is szeretnénk, ha csúnya asszony lenne. De ő mindig a legszebb nő a világon.)

Az idők parancsoló szava miatt szükségessé vált kitérő után, a feltett kérdést megválaszolva: a regölés a népi kultúra — és tágabb értelemben a magyar kulturális hagyomány — átadása élményszerűen, szóban, dalban, mozdulatban, ritmusban, táncban, drámában, komédiában, ...nem hivatásos művészek által. Lélektől — lélekig: ez a regölés lényege.

Az első nemzedék után, a második sarjadék korában már Dél-Amerikából Ausztráliába vándorolt a regölés cífrabotja, az ottani nagyszerű regőstáborokba, majd sorra felzárkóztak Amerika, Kanada és Európa magyar cserkészei. És most mint az első nemzedék tagja — aki hajdan lelkesen résztvevett a regősmunkában és ott ült a bambuszok alatt Braziliában — immár lefelé ballagva az ellilant évek szőlőhegyéről, meghatottan néztem ezeknek a fiataloknak izgatott készülődését (köztük egyik unokámét is), odaadó igyekezetüket és remek szereplésüket, a New York-i Független Református Egyház dísztermében (229 East 82nd St.), 1993. május 8-án az alkonyati órákban. Nekik sokkal nehezebb volt

a feladatuk, mint hajdan a miénk. Hiszen mi magunkkal hoztuk anyánk nyelvét a hazánkból. De öneik meg kellett küzdeniük minden egyes szóért, mert a ballada szépsége az anyanyelv tündöklése, évszázadok kincsesebbségében megőrzött ékszerekkel.

Dr. Némethyné Kesseri Judit cserkészvezető — aki argentinai cserkészlelményeiből hozta magával a magyar kultúra cselekvő szeretetét — szervezte meg a környék három regőscsoportjának a közreműködésével ezt az emlékező ballada estét. A résztvevők: a New York-i 7. Erős Gusztáv és a 46. Bánffy Kata, a Garfield-i 6. Gábor Áron és 38. Rozgonyi Cicelle, valamint a New Brunswick-i 5. Bornemisza Gergely és 41. Lórántffy Zsuzsánna cserkészcsapatok regőscsoportjai. A New Brunswick-iak A szegény árva asszony balladáját adták elő. Külön dicséretet érdemelnek a szépen eljátszott — és cseppet sem könnyű (!) kélzsei csángó nyelvjárás használatá miatt. Még az oly nehezen leküzdhető angol hehezetes kiejtést sem lehetett kihallani szavaikból (képzeliük el, milyen bántóan hangzana: Thavaszi szél vizet áraszt...). A Garfield-iek Lázár és Erzsébet örökség balladáját — a síron túl tartó szerelem apoteózisát — mutatták be. Ez a székely ballada is mutatja a népköltészet kulturális jelentőségét. Hiszen a halál utáni átváltozás — virággá lényegülés — szimbólumát megtalálták ó-egyiptomi népmesékben, és európai balladákban, melyek a dán Farøer szigeteken, a skót hegyekben és az olasz Appennineken, vagy a Kárpátok két oldalán székely, csángó és román falvak füzereiben őrződtek meg —, mindenütt, ahol a civilizációs gőzhenger nem írtotta meg ki a múlt hagyományait. E balladák elválaszthatatlan részei az európai kultúrkincsnek. (Ezért, aki ál-európai és ál-magyar, fintorgó érveléssel lekicsinyli a magyar népi kultúrát — nem tudja, hogy miről beszél!) Külön dicséret illeti a Garfield-eket, hogy bemutattak két vidám balladát is (Görög Ilona és Szomszéd legény, Gyurka). Komédiát nehezebb megjátszani, mint egy drámát. Az embereket könnyebb megírni, mint megkacagtatni. Garfield fiataljai a karzatnak szánt túlzások helyett megtalálták a szellemes és izléses középutat. Dömötör Zsuzsi Kőműves Kelemenné balladáját mondta el, szépen, szívhez szólóan.

A székely ballada estje vizet árasztó, szép tavaszi este, nagy élmény volt. Külföldi magyar cserkészeink ismét bizonyosságát adták annak, hogy nem hajlandók haldokolni. A kicsinyhitűek gyászjelentői túl koraiak!

Cseh Tibor

40 éves évforduló Sao Paulóban!

A braziliai Sao Paulóban szép jubileumot ünnepel az idén a két magyar cserkészcsapat. A 25. számú Szent Imre cserkészcsapat is, a 36. számú Dobó Katica is betöltötte 40. életévét! 1993 májusának utolsó szombat estéjén megemlékező tábortűzet rendeztünk, ahol közel százan ültünk szorosan egymás mellett — nagyok, kicsik és még kisebbek — s fölöttünk kísértetiesen suhogtak azok a hatalmasra nőtt eukaliptusz-fák, amelyeket akkor ültettünk, amikor megvettük a Simon Bálint cserkészparkot, és az is már majdnem 40 évvel ezelőtt volt!

A tábortűznél megpróbáltuk elénekelni az összes volt parancsnok kedvenc népdalát, aztán sorra vettük saját kedvenceinket, s a „nóta, nóta, nóta körbejárt, de rá is talált mindenkire”. Előkerültek a legjobb és legrégebbi tábortűzi számok. Az unokák pedig nagyokat kacagtak a gyerekek, vagyis saját szüleik mökái...

Sok minden új volt körülöttünk. A cserkészparkban, ahová valaha busszal és gyalog érkeztünk, most sűrűn egymás mellett autók parkoltak. A konyha felől villany világá szűrődött ki. S a fényképkiallítás a fedett ebédlő falaira volt felfüggesztve — és mégis minden de ismerős volt!... Régi volt a hold, amelyik bekukucskált ránk, a bambusz sűrűje, amelyik a tábortűzi szám előkészítésére és a villámgyors átlötölészekre szolgált függönyként, vagy az araukária-fenyő tűskés gallya, amely hatalmas, fényes lángra lobbant, amikor egy tábortűzi számot jobban akartunk látni. Sári, Ági, Eszti, Kati, Árpai, Ernő és Gergő pontosan ugyanazokat a népdalokat kezdték el, amelyekket mindig is... És a tábortűz varázsa ide-oda ringatott a múltból a jelenbe és megint vissza.

Később, amikor a fiatal parancsnokok a gyerekeket ágyba terelték, mi idősebbek visszazsájlángoltunk a parázsló tűz köré, s ahogy a sátrak és őrsi házikók felől a lefekvés „csatazaja”, (tessék lemenni fogat mosni... ki jön le velem... haj, hol a szappanom... ez az én hálózásom... nem találok a pizsamámat... ne vacakolj már azzal a zseblámpával...) lassan elült, csendes népdalokat dúdoltunk s azon tündöttünk, hogy milyen munkát is végeztünk ez alatt a 40 év alatt? „Jó munka, volt-e ez vagy nem?”

Számtal vetettünk ezzel-azzal. Például, hogy hány gyerek is járt a 40 év alatt a 25-ös és a 36-os csapatok cserkészfoglalkozásaira? (Több száz?) Hány nyári tábor rendeztünk Embun, Campos do Jordában, Muryban? Negyven év alatt a két csapat felvert legalább 80 nyári tábor!... Aztán persze voltak még kiképző táborok, regőstáborok, érettségi táborok... Emigrációs statisztika sohasem mutat nagy számokat, de ha azt vesszük, hogy a Sao Paulo-i magyar kolónia majdnem minden fiatalja átvonult a „cserkészet egén, és igazán meg tudnánk számolni egy kezünkön azokat, akik nem jártak cserkésztetre, akkor látjuk, hogy mi a nagy szám és mi a kicsi. Egyik fiatal jobban megfogta a cserkészelet, mint a másikat, meghihlette a magyarságért való munka, a közösség szolgálata. Az ilyenekből lettek a Sao Paulo-i magyar élet oszlopai, ezekre lehet számítani, ezek a vezetők. S a többiek jönnek vagy pénztárcájukba nyúlnak a kérő vagy hívó szóra, mert olyanok kérnek tőlük, akiket

25. sz. Szent Imre és a 36. sz. Dobó Katica cscs.-ok volt és jelenlegi parancsnokai. (Balról állva): Szabó Gergely, Gácsér Hársi Ernő, Ordambi Ányas. Balról guggolva: Zágon Kati, Pillerné Eszter, Kokronné Vámos Edit, Hársi S., Besterné Fenyvesi Ági.

ismernek s akikben megbíznak (esetleg volt őrsvezetőjük vagy parancsnokuk kér tőlük valamit).

Sikerült talán valami olyasmit teremtenünk magunk körül, amit Teleki Pál álmott meg: egy „elcserkésztetett”, társadalmat?

Aztán mást is számba vettünk: legnagyobb gondunkat, a magyar beszédet. Bizony a harmadik generáció, amelynek már a szülei is itt születtek Braziliában, nehéz dió. — De ma a pöttöm Diana vagy Nándika épp oly komolyan veszi szerepét s épp oly nagy igyekezettel tolmácsolja hallgatóinak szépséges népi értékeinket...

A trópusi éjszaka egyre csendesebb lett. Az égen már magasan járt a Dél Ejszaktje, amikor elbúcsúztunk egymástól. Lehet, hogy Magyarországon az abonyi 916. Szent Imre és a köteleki Dobó Katica leánycserkész-csapat is hallott már rólunk, mert mi éppen most olvastuk neveiket a Magyar Cserkészben. Mi idősebbek természetesen feszült figyelemmel kísértük és kísérjük a cserkészmozgalom újjászületését Magyarországon. Kiscserkészeink azonban csak most figyeltek fel hirtelenjében ezekre a tényekre: „Jé, tőlünk vették a nevüket!”, Nem, tőlünk nem a nevüket vették, tőlünk egy lángot vettek át, egy olyan lángot, amit 45 év óta féltő gonddal őrzünk, s most végre átadhatjuk nekik: a magyar cserkészet lángját. Nem a nevüket kapták tőlünk, hanem azt, hogy egy tekintélyes, nagy tapasztalatokat szerzett, az egész világot átölelő, 80 éves magyar cserkészmozgalom tagjai lettek megalakulásuk pillanatában.

Aztán szépen szétkotortuk az elhamvadt paraszat, s Baden Powell tanítása szerint két hasáb fát fektettünk keresztül rajta. Búcsúzóul egy szoros szeretetkörben magunk elé suttogtuk: „Cserkésztestvérek, jó munkát, jó munkát, jó éjszakát...”, — abban a reményben, hogy ezt Garfieldtől Budapestig, Stuttgarttól Sydneyig, Kolozsvártól Caracasig és Sao Paulótól Buenos Airesig mindenki meghallja...

Pillerné Tirzka Éva cscst.

Mozgalmas vízicserkészet Európában

Európai (első) kerületünk egyik valóban jelentős és cserkészies kezdeményezése a vízicserkészet felkarolása, népszerűsítése. Vannak ugyan a világ más tájain is magyar vízicserkész-őrök meg talán rajok is, de átfogó szervezetet eddig Európa alakított ki. Nevet választottak: Buvár Kund Vízicserkészet, a parancsnok Horváth Antal őcs. (Rodenbach, Németország).

Izlés és tartalmas „csapatújság” is szerkesztettek 1992-ben, amelynek címe Szűnyog Híradó (így írva, és a „vizesek” kedvenc háziállatáról nevezve el).

Szabó László cst. Zürichből írta a bevezetőt, mintegy programot adva azoknak, „akik kinőtünk a kamaszkorból”: „Ránk vár a világ” — ezt éneklik. Nekünk egy Széchenyi küldetéstudatára, egy Kossuth tömegvárására és egy Görgey stratégiai zsenijére lenne szükségünk ahhoz, hogy mi, egy elhivatott réteg, sirlalmas állapotú fajtánk sorsán segítsünk s azt előrevigyük. — „Az emberebb ember és a magyarabb magyar” legyen a vízicserkészet ideálja. De ha valaki még ennél is jobbat tud, azt is tudatunkba kell vésni. — „...Tehát mit szeretnénk elérni?... egy kis közösségen belül gyakorolni a engedelmisséget, a több komolyságot, a

felelősségtudatot egymással szemben, a gondoskodást, az összetartást, az egymás iránti szeretetet és ami a fő, együtt valamit alkotni, valami célhoz eljutni.”

Horváth Antal parancsnok a vízi foglalkozásoknak a szárazföldivel szemben tapasztalható komolyabb veszélyeire, a fokozott edzettségre, az egymás iránti felelősségre és az óvatosságra hívja fel társai figyelmét. A vidámság és megfontolatlanság törvénye itt gyakorolható igazán!

A Szűnyog Híradót forgatva több kedves leírást találunk benne régebbi és újabb vízi utakról — kezdőkkel és jártasokkal —, a szerzők sorra cserkészlányok: Horváth Marika (Nürnberg), Császár Andrea (Heidelberg), Hadarits Mónika (Zürich). A férfinem inkább technikai kérdésekkel foglalkozik, lásd Orbán László (Darmstadt) és Horváth Berci (Heidelberg) írásait.

A Magyar Cserkész szerkesztősége gratulál változatos tartalmú testvérlelapjainak, és Buvár Kund utódainak a maga részéről is jó munkát, kevés lapátörést kíván!

(P.)

Nyelvtörők

Itt sincs senki, ott sincs senki!
Kint sincs senki, bent sincs senki!
Fent sincs senki, lent sincs senki!
Sohol sincsen senki!

Te tetted e tettetett tettet? Tettetett tettek tettese te!

Legeslegmegengesztelhetlenebbiteknek!

Két pék két szép két képet kérve kér.

Ezt a fátal elkáposztásitottalanítottátok!

Kelemen kerek kerekét kerek keréken kerekíti kerekre.

Nincs olyan szépen szóló szép sípszó, mint a százszebesi szépen szóló szép sípszó!

Már volt egy ősz szinte, mikor egy őszinte ősz inte, legyen őszinte, mert ő szinte őszinte.

Gyere, Gyuri, gyorsan Győrbe, gyűjtsunk gyertyát a győri gyufagyárban gyártott gyufával!

Őt ördög görget görgön, göröngyös görbe úton

görgő gömbbé gömbölyödött öt görögdiányt.

Öt török döngönyöz örökös örömök között öt görögöt.

Nem minden fajta tarka szarka farka tarkabarka, csak a tarkabarka fajta tarka szarka farka tarkabarka.

Csetneki csikós itat a Tiszán. Sárga cserépből csinált csengő cseng a csetneki csöndes csikós csinos csikaja nyakán.

Két kis két pap két két képet kap.
(Nehezebb így:: Két két kopt pap képet koptat.)

A Sík Sándor Cserkészpark

Még mielőtt fehér ember járt volna New York állam északnyugati táján, rézbőrű vadászok, harcosok barangoltak keresztül-kasul a dimbes-dombos rengetegben.

Az amerikai szabadságharcot megelőzően angol és francia előőrsek csatároztak imitt-amott, hol az egyik, hol a másik idióta törzset kenyerézvén le a maguk részére szövetségesül. Az őstérmetlen ölen, a vélt kincsek birtokáért nemzedékeken át folyó küzdelem még a Kárpátok medencéjének lakóit is érdekelte és alig van diák, aki ne olvasta volna izgalommal egy elérhetetlennek látszó MÁS világ legendáit.

Bennünket közelebből a Genesee folyó vadregényes vidéke érdekel, hisz' a Kossuth Lajos a Fehér Házban fogadó elnökről elnevezett FILLMORE falu, illetőleg az annak határában levő 106 hold kiterjedésű Sík Sándor cserkészpark e „Genezáret” völgyéhez tartozik.

Mintha évszázadokra előrevetette volna árnyékát (avagy mondjuk inkább báját) annak a tájnak a története, mintegy megjósolva, hogy nem csupán cserkészfiúk, hanem cserkészlányok is felsorakoznak az „amerikai magyar Hárshegy” kies területén. Ugyanis a legelső fehér ember ezen a vidéken történetesen — asszony volt! Méghozzá egy Írországból csecsemőkorában, két hónapos tengeri háborgás árán kivándorolt Mary Jemison nevé, aki a mai Sík Sándor cserkészpark környékére ökrös szekéren érkező fehér telepeseket sok mindenben segítette.

A Nagy Fejedelem, Rákóczi Ferenc hűséges „magántitkára”, zágoni Mikes Kelemen akkortájt írhatta utolsó levelét nemlétező kedves nénjéhez, amikor Mary Jemison egész piciny korában kikötött Philadelphiában. Onnan szüleivel viszontagságos körülmények között vándorolt Pittsburghba. A „végeken” itt is állandó csete-paté folyt és a Fort Duquesne birtokáért hullámzó ádáz angol-francia háborúskodás miatt kénytelenek voltak többszáz mérföldnyi távolságra gyalog északabbra menekülni. Útközben elfogták őket a szeneka indián törzs előőrsei és a kis Marynak kegyelmeztek meg csupán, azzal a feltétellel, hogy hűséges indián lesz. A család többi tagját könyörtelenül megskalpolták — szegény kis gyereklány szemelátára!

A cserkészparkunk környékére már szeneka indián néven érkezett: „Dike Wamis”, azaz szép menyecske. Chief Kioktató volt akkor már a férje, akit két vitéz fiúval és négy lánygyermekkel ajándékozott meg.

Mary öreg korában rossz világ járt az indiánokra és rettenetes nehézségekkel kellett megküzdenie, mialatt a nyugat felé átvonuló szekér-karavánok utasait önzetlenül támogatta. Az általa segített első telepesek utódai sem felejtették el és kunyhója, szobra ma is látható a Sík Sándor cserkészpark szomszédságában levő Letchworth National Parkban.

Ősrégi angol kifejezés viszont a „leath” vagy „letch”, ami megállóhelyet jelent. Letch-worth tehát olyan hely, ahol érdemes megállni. Nevét egy cserkész szellemű személytől kapta. Dr. William Pryor Letchworth a sokoldalú, rátermett őslakos-erények megtestesítője, mint orvos, sokat járt ki Buffalóból. Nyaranta 100 mérföldes távolságokra is kikocsizott. A szegényeket ingyen gyógyította. Egyik körútja során bukkant rá az azóta róla elnevezett, 700 láb (230 méter) magas vízesésre a Genesee folyó völgyében. A három-lépcsős zuhatag vadregényes szakadékat keleti Grand Canyon néven becézik a természeti látványosságokat felfereső amerikai turisták. Ilyen ritka természeti látványosság szomszédságában terül el a Sík Sándorról elnevezett, New York állambeli cserkészpark, a Budapest melletti Hárshegy amerikai mása.

Dr. Letchworth természet- és emberbarát lévén, ahelyett, hogy leszármazottait milliommossá tette volna, nem parcellázta fel óriási birtokát. New York állam közönségére hagyományozta.

New York állam nyugati fennsíkján, a Genesee folyó völgyében egyre több cserkészlelkű ember találkozik nyaranta. Magyarul hangzik a beszéd, magyarul az imádság.

Fillmore neve ma már a messzi Ausztráliában sem ismeretlen, hiszen onnan is jönnek, felsorakoznak tiszték, őrsvezetők, cserkészek. Amint Európából is, Dél-Amerikából is egyre többen.

Maholnap tizedik esztendeje, hogy négy előrelátó cserkészvezető: dr. Gerencsér István, Bodnár Gábor, dr. Némethy György és Kővári Lajos áldozatok árán megszerezte a Sík Sándor cserkészparkot a jövőendő magyar ifjúság számára. Valóban nagyjelentőségű, államférfiúi cselekedet volt.

E legújabb, anyaföldbe gyökerező magyar végvár legendáját még vonzóbbá teszi, hogy olyan területen épült, ahol cserkész lélekkel küzdött meg minden nehézséggel a legelső fehér lány és ahol dr. Letchworth öröksége ritka természeti szépségekkel ajándékozta meg az utókor. Nem véletlen hát, hogy a csendes Fillmore-i éjszakákat néha suhanó fuvalat szeli át: kiscserkészek álmaiban Winnetou és Old Shatterhand is velünk együtt vágatnak az újvilági csodaszarvas nyomában...

Báchkai Béla

© Nagytiszteletű © dr. Hefty László cscst.

Hefty László evangélikus lelkész, a Vitézi Rend és a Johannita Rend tagja, többszörösen kitüntetett cserkészvezető, 63 éves korában, 1993. május 26-án Barilocheben (Argentína) elhunyt.

Lelkeszi és cserkészfogadalmához híven egész életét Istennek, hazájának, embertársainak és magyarságának szolgálatában töltötte.

Gyászolják: családja, rokonsága, egyháza és a Külföldi Magyar Cserkészszövetség.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

(Ch. E.)

Nyári magyar iskola Fillmore-ban

1993. július 11. és augusztus 1. között tartotta a Külföldi Magyar Cserkészszövetség 26. nyári iskoláját a kezdettől fogva azonos helyen, a fillmore-i Sík Sándor cserkészparkban.

Ezúttal is, mint mindig, 8-14 év közötti magyarul beszélő fiúkat és lányokat hívtak az iskolába. (Az 1970-es években még számos ilyen iskolát tartottak nyilván az Egyesült Államokban. Mára ez az egyetlen maradt!)

A több, mint 30 gyermeket tudásuk alapján 4 csoportra osztották el, úgy vettek részt az órákon. Fő tárgyak voltak: a magyar írás-olvasás, (az idősebbeknek helyesírás-fogalmazás is), magyar történelem, föld- és néprajz. Magyar népi játékok, táncok, népdalok tanítása tette élvezetessé az órákat. Délutánonként fürdés, játék, szakköri foglalkozások vártak a gyermekekre, míg vacsora után tábortűz vagy magyar filmek vetítése következett. A napot és az étkezéseket imával kezdték és fejezték be, és az egyházi ünnepeket is megtartották.

A végén majdnem minden tanuló így búcsúzott: „Ha lehet, jövőre is eljövök!”

(-)

Étkezés előtti imádság táborban

(Érvényes a napirend szerinti étkezés ideje előtt
legfeljebb két órával!)

„Édes Jézus, ide hallgass,
Éhes vagyok, mint a farkas!”

Amen

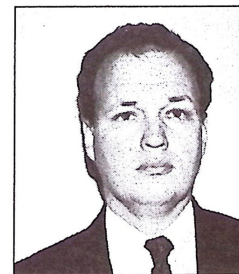

VEZETŐI ARCKÉPEK

Ifj. Vajtay István cscst. Szövetségi vezetőtisz.

1958. március 18. New Brunswick, USA. Harmadik generációs amerikai magyar. Nagyszülei az 50-es évek elején vándoroltak ki az USA-ba. Alsó- és középiskoláit szülővárosában végezte. Politológiai végzettségét is ott, a Rutgers egyetemen szerezte. Jogi doktorátusát a washingtoni Georgetown Universityn szerezte meg. Ezt később a NYU-n különleges adójogi tanulmányokkal egészítette ki. Évtizede dolgozik a tekintélyes McCarter + English cégnek, ahol társtulajdonossá választották be.

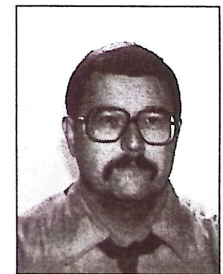
Családja tevékenyen részt vett a Brunswicki magyar életben. Ómaga 1963 óta cserkész. 14 éves korában őrsvezető. Egyetemi tanulmányai alatt a washingtoniak segédítette. Hazatérve, előbb régi csapata irányítását vette át. Közben körzeti és kerületi parancsnok. Több éve a szövetség ügyésze. Hosszabb ideje tagja, 1989 óta elnöke a Szövetség Intéző Bizottságának. Számtalan vezetőképző tábornak volt oktatója, előadója, végül parancsnoka. Természetesen felesége Gabriella is cserkész (a brunswicki csapatban ismerték meg egymást). Két fiuk István és András rövidesen cserkészek lesznek, „abszolút” cserkészcsalád.

Lendvai-Lintner Imre cscst.

Lendvai-Lintner Imre 1949. október 14-én született Feldkirch-ben, Ausztriában. Szülei 1956 nyarán vándoroltak ki az Egyesült Államokba. Édesapja, Béla 1962-ig — haláláig — a Külföldi Magyar Cserkészszövetség Gazdasági Hivatalát vezette. Imre 1956 szeptemberében lett cserkész a passai 6. számú Gábor Áron cserkészcsapatban. Középiskola után felsőiskolai képzését New Jersey államban, a Stevens Institute of Technology egyetemén, a kohómérnöki szakon szerezte meg. Húsz éve dolgozik az EXXON, azaz ESSO olajvállalat egyik kutató intézetében. Több hosszabb kiküldetés után legutóbb négy évet töltött vállalatának angliai központjában. Visszatérve az USA-ba, jelenleg egy számítástechnikával és statisztikával foglalkozó osztály főnöke.

Cserkészvezetői pályafutását a Gábor Áron csapatban mint őrsvezető kezdte 1963-ban. Azóta a csapat és a helybeli Fenntartó Testület minden lehető beosztását betöltötte. Központi beosztásai közül említendő 12 évre terjedő IB-elnöksége, 10-szeres őrsvezetőképző-tábori parancsnoksága és több jubileumi táboron vállalt jelentős beosztása. Felesége, Ágnes Torontóból származik, ahol a 42. számú Boldog Kinga leánycsapat aktív tagja volt. A házaspárnak három gyermeke van. Béla és Zsófia Coburgban végeztek őrsvezetőképző tábor, mialatt a család Angliában élt, és jelenleg a passai csapatoknál működnek, Géza pedig az idén (1993-ban) végez Fillmore-ban őrsvezetői tábor.

25 éves csapatjubiläumok Calgaryban

Kanada nyugati felében, a sok magyart számláló nagyvárosban, Calgaryban honfitársaink ünnepet ültek: 25 éves lett a helybeli két magyar cserkészcsapat! A lányoké a 73-as számú Patrona Hungariae nevet viseli, a 74-es fiúcsapat névadója Kapisztrán Szent János.

1993. május 2-án, vasárnap a Szent Erzsébet egyházközség Szent István termében gyűltek össze a cserkészek szülei és barátai körében.

Előzőleg szentmise volt a templomban, csak úgy, mint minden hónap első vasárnapján. Utána tartották az ünnepséget.

Pintér János csst., a mostani fiúparancsnok — már 8 éve! — hat oldalas beszámolót küldött az ünnepségről a Külföldi Magyar Cserkészszövetség központjának, amely írást legszívesebben szóról szóra közölnénk, ha lenne helyünk, de csak részleteket adhatunk itt közre.

A csapatok zászlai alatt vonultak be az ünnepség helyére. A színpadnál sorakozott fel az öt mai és korábbi csapatparancsnok: Buzogány Jánosné Katinka cst., alapító lányparancsnok, Farkas Endre cst., Németh Sándor cst., Pintér János csst. és felesége Erzsébet cst., a házaspár parancsnokai 1984 óta!

Csak a fiúk alapító parancsnoka hiányzott: Hajdusik József atya, aki már elhunyt.

A bevonulás után zászlófelvonás következett, majd ebédhez telepedtek az összegyűltek.

Ebéd után kezdődött az ünnepi megemlékezés. Műsorvezető

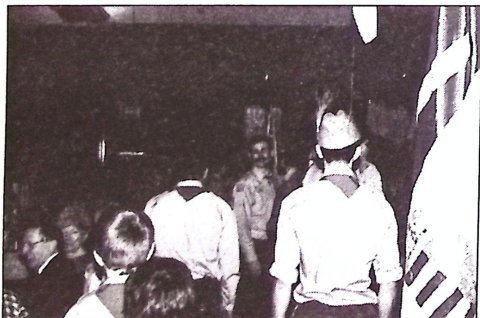

Pintér János volt, az első felszólaló pedig Seibert Albert, a csapatok Fenntartó Bizottságának elnöke. Rövid, de gondolatokban gazdag beszédet mondott. Egy részletét kiemeljük: „Ahhoz, hogy a gyermek cserkész legyen, a szülőknek is — legalább lélekben — cserkésznek kell lennie! Ahhoz, hogy a cserkészcsapat működhessen, olyan emberekre van szükség, akik hajlandók az idejüket a cserkészetre áldozni.”

Dr. Pungor József, a magyar református gyülekezet lelkes vezetője elutazott. Elmondta, hogy maga is volt cserkész nagykőrösi diák korában. Egy szép gondolat a beszédéből: „A táborítást egyben kellett tartani, akkor égett sokáig. Azok a parázsdarabok, amik elgurultak az izzó tűz központjától, hamar kialudtak és megfeketedtek, meghaltak: hideg üszökké váltak. Azok, amelyek a tűz kupacában voltak, még sokáig izzottak a hamu alatt is. Azt kívánom ezen a jubileumon, s erre kérek titeket, így tartsátok össze, hogy a tüzet, — a magyar nyelvet, kultúrát, népszokásokat, népekeket sokáig megtarthassátok. Jaj azoknak, akik elgurulnak innen a kupacból, az izzó parázscsomóból, mert hamar kialszik belőlük a tűz, s elvesznek a magyarság számára.”

Néhány magyar közösség köszöntő szavai után Németh Sándor cst., volt parancsnok olvasta fel Bodnár Gábornak, a KMCSSZ ügyvezető elnökének az ünnepi csapatokhoz intézett buzdító szavait. Néhány kiragadott gondolata: „Élményekben gazdag, eredményekben bővelkedő 25 esztendő után szeretettel köszöntöm minden magyar cserkész nevében a jubiláló két csapatot. Büszkék vagyunk rájuk, mert itt messze északon, jókora távolságra minden magyar cserkészcsapatotl negyed évszázadon keresztül... megmutattátok, hogy így is lehet emberi és magyar értékeket összegyűjteni!... Örömmel növeli, hogy jelenleg olyan parancsnokaitok vannak, akik itt külföldön, messze a magyar földtől értek felnőtté és vezetővé. ...Építsétek a jövőt! Szépséges a külföldi magyar életet, hogy új, hatalmas szolgálattal az újjáébredő magyar hazát még hatékonyabban segíthesse, mint eddig.”

Sok vidám kacajjal, lelkes hangulatban ért véget a megemlékezés.

Cserkészeink megint előre léptek Ausztráliában

A Sydney-ből érkezett legújabb beszámolóval úgy vagyunk, mint a mesebeli király egy alkalommal: az egyik szemünk sír, a másik nevet.

Az ausztráliai magyar csapatoknál „az egyetlen, ami észlelhető, az emberanyag minimális változása. Elég szép számmal vannak, akik pár évvel ezelőtt jöttek ki Ausztráliába. Ezeknek gyermekei pompásan beszélnek magyarul. Ez a jó hír.” — írja Goór György csst., kerületi sajtófőnök. Ezért nevet az egyik szemünk. Ha azonban arra gondolunk, hogy a Kárpát-medence magyarsága ezzel is apad, akkor érthető, hogy könnyezik a másik. Az ausztráliai beszámoló további szavaiban még kevesebb a mosolygató. Az új bevándorlók, ha magyarországiak, jóformán semmit sem tudnak a két világháború magyar katasztrófájáról, és nem értik, miért beszélnek annyit a cserkészek Trianonról, és miért imádkozzák mindig a Magyar Hísekegyet. (Legkevésbé szerencse, hogy szép számmal vannak a Délvidék menekültjei, akiknél jobb magyarokat nehéz találni.) Itt megint tegyük hozzá: milyen kár, hogy nekik is „itt” kell jó magyaroknak lenniük, mert nem tehetik ezt a szülőföldjükön!

Íde írjuk most Goór György csst. imáját, amelyet a 30. számú Kőrösi Csoma Sándor cserkészcsapat évnívó ünnepélyére írt és mondott el. Annyit tegyük hozzá, hogy így is lehet imádkozni a Tíz Törvény!

Mindenható Isten, Mennyei Atyánk, a cserkészév kezdetén Hozzád fordulunk Imáinkkal, segítségért kérve. Add, hogy becsületek legyenek mindennapi életünkben és ne féljünk megmondani az igazat. Adj erőt nekünk, hogy kötelességünket híven tudjuk teljesíteni. Segíts minket kegyelmeddel, hogy mi is segíthessünk másokon. Adj korunkhoz illő bölcsességet és türelmet, hogy minden cserkészt testvérünknek tekinthessünk, legyünk velük szemben élnézők, magunkkal szemben pedig szigorúak.

Nyissad ki szemünket, hogy láthassuk a Te legnagyobb művednek: a természetnek szépségét, az állatvilág érdekességét és a növények csodálatos összhangját. Segíts abban minket Urunk, hogy szelídek és szófogadóak lehessünk s szívesen tegyük meg azt amire szülei és vezetőink kérnek.

Tarts tőlünk távol betegséget, hogy egészségesen és vidáman élvezhessük életünket szereteteink körében.

Különösen a mai nehéz gazdasági viszonyok között segíts, hogy takarékosak tudjunk lenni.

Istenem, mindenek felett adj erőt a mai szédítő, vakító és kábító erők ellen, hogy testben és lélekben is élhessünk emberekhez méltóan, a Te dicsőségedre, kiérdemelve szülein aggódó szeretetét és cserkésztestvéreink megbecsülését.

Amen.

Hírek Gömörből

Helyi események megörökítésére csapatújságot szerkesztenek a rimaszombati 4-es „Hatvani István” cserkészek. Csapatuk az új Szlovákiai Magyar Cserkészszövetségben egyike a legkorábbiaknak.

A Gömöri Cserkész 1993-ik évi I. száma így kezdődik a beköszöntővel: „Ezt a lapot abból a célból indítjuk, hogy összekötő kapocs legyen a jelenlegi és a régi cserkészek között, híreket vigyen munkánkról, eredményeinkről... Ezt a beköszöntőt dr. Kálmán László körzeti vezető írta. Ismerteti a csapatalakulás történetét, említi az első vezetőket nevét, így Vörös Attila csapatparancsnokot is, aki a KMCSSZ által vezetett eibisbergi vezetőképzőn lett cserkésztszít, és „akihez a gyerekek ragaszkodnak, hiszen sok romantikus és érdekes megmozdulásban összeszoktak...”. Aztán sürgeti a cikk a fiatal felnőtteket, hogy kapcsolódjanak be, mert hány van áldozni tudó felnőtt vezetőikben.

Az öregcserkészek már csoportosultak a csapat köré, mint — mint dr. Kálmán László írja — „most adjuk vissza a cserkészletnek azt a sok szépet, amit ettől a mozgalomtól kaptunk...”

December közepén a 4-esek téli hétvégi táborozást rendeztek Abroncon. Füleken át mentek oda, így az ottani cserkésztestvérek is csatlakoztak hozzájuk. Gazdag, sűrített programot készítettek a három napra. Volt számháború, cserkészmeleti próba, portya tájékozódással, távbecsléssel, elsősegéllyel „igaziból”, végül megérkeztek a somoskői várhoz. A programot soron kívül egy hóvihár is gazdagította. Szombaton este egy magyar vendégpap jóvoltából szentmisét is hallgathattak a táborban. Vasárnap délelőtt még egy forgószínpadot élveztek végig, aztán sok élménnyel gazdagodva indultak vissza.

December 21-én este megérkezett Rimaszombatba a pozsonyi magyar cserkészek közreműködésével a Betlehemi Láng, amelyet szétvittek az egész Szlovákiában, az ország keleti végéig, Nagykaposig.

Ez év februárjában Gyűgyfűrdőre készültek őrsvetést továbbképzésre. Még 1992-ben kapott meghívásuknak is eleget kell tenniük, mert Tornalján érdeklődnek komolyan a magyar cserkészlet iránt, ott kell bemutatkozniuk. Aztán pécsi cserkészek látogatását fogadják majd, akik síturát terveznek velük az Alacsony-Tátrában. Ahogy Vörös Attila cserkészparancsnok mondja: „Örömmel készülünk a találkozásra annál is inkább, mivel a nyáron ők látták vendégül 8 cserkészünket Pécssett...”

Szép kezdetek mind a csapat, mind az újság részéről! Várjuk a megfelelő folytatást.

Magyar természettudósok

Írta: P. Németh Ferenc S.J.

A tanulmány célja, hogy megismertesse velünk a magyar nép tehetségét, a magyar haza polgárainak komoly közérdekű, tudományos működését, és ezzel megbecsülésükre, de önbecsülésünkre is felhívjuk a külföldi magyar cserkészek figyelmét.

Különös figyelmet szenteltek a természettudósokra és utazókra (földrajz, természetrajz, fizika, kémia, biológia és a velük kapcsolatos tudományok művelőire). Az orvosokat csak annyiban említtem meg, amennyiben részt vettek a természettudományok előbbre vitelében. Később külön foglalkozunk velünk.

Juliánusz barát munkásságára csak felhívom most a figyelmet. A Magyar Cserkész két évvel ezelőtt részletesen foglalkozott utazásaival.

Verancsics Fausztusz (1540—1617) csanádi püspök, polihisztor. A páduai egyetem elvégzése után veszprémi várkapitány s a püspöki javak jószágigazgatója. Később Rudolf király udvari titkára és tanácsosa lett. Menyasszonyának halála után egyházi pályára lépett; csanádi püspökké nevezték ki. Erről a méltóságról tíz év múlva lemondott és szerzetes lett (a Szent Pál kolostorban). Nevezetesebb munkái: Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum: latinae, italicae, germanicae, dalmaticae et ungaricae: Machinae novae (mely színt a légturbina és már gépek feltalálóját) és Logica nova.

Misztótfalusi Kis Miklós (1650—1702), Kolozsvári nyomdász. Külföldön megtanulta a betűmetszést, és ezekkel adta ki a Bibliát. Mint nyomdász nemzetközi nevet szerzett. A Biblia kiadása körül sok vitát idézett elő.

Segner András János (Pozsony 1704— Halle 1777). Pozsonyban és Debrecenben orvosként működött. A jenai, göttingeni és hallei egyetemeken mint fizikatanár főként mechanikai kérdésekkel foglalkozott. Ő alapította meg azt a

fontos tételt, hogy bármely alakú testnek három, egymást merőlegesen metsző szabad tengelye van, melyekre nézve a centrifugális erő megsemmisül. Ő alapította meg először a fény hatásának időbeli érzékelését. Tőle van a róla elnevezett Segnerkerék: az egyik oldalon ható nyomóerő mozgásba hozza a szabadon függő hengert. Ez a mai reakciós turbina őse. (A nyomóerő egyenlő a nyomás és a nyomott felület szorzatával. A nyomás egysége: 1 din/cm²; 1 technikai atmoszféra kg/cm².)

Sajnovics János (1733—1785). Jezsuita csillagász és nyelvész. Hell Miksa segítő- és útítársa Norvégiába. Itt fedezte fel, hogy a lapp és a magyar nyelv több egyezést mutat, s megállapította a magyar és a finn-ugor nyelvek rokonságát. E téren úttörő.

Henke Tádé (XVIII. szd.) növénytudós. A Botanica Transylvanica c. munkájában írta le Erdély flóráját. Alejandro Malaspina spanyol herceg által vezetett dél-amerikai expedícióban vett részt (1794), feldolgozta Dél-Amerika jelentős részének növényföldrajzát. Járt Szibériában, Kínában és Japánban is.

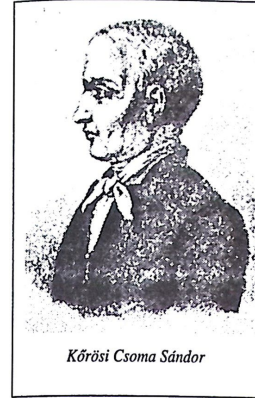
Hell Miksa (1720—1792) Selmecbányán született, Bécsben halt meg. Jezsuita, csillagász. A bécsi udvari csillagvizsgáló igazgatója, az egyetemen pedig a mechanika tanára volt. Őt bízták meg, hogy Norvégia északi részén, Vardö szigetén figyelje meg a Vénusz átvonulását a Nap előtt, 1768-ban. A solaris parallaxis legpontosabb értékét számította ki megfigyeléseiből. Sajnovics János rendtársával együtt végezte a megfigyelést. Általános képzettségű tudományáról tanuskodnak az „Ephemerides Astronomicae” c. folyóiratban közölt és egyéb értékezei.

A magyarok őstörténetét is kutatta. Ő állította fel az egri, a nagyszombati, a budai és a kolozsvári csillagvizsgáló állomásokat. Sok tudós társaság iktatta tagjai közé. A Bécsi Tudományos Akadémia megszervezését is rá bízták.

Kempelen Farkas (1734 Pozsony—1804 Bécs). Királyi udvari kancellár és tanácsos. Technikus és feltaláló zseni. Ő vezette a budai várpalota építését, de berendezte a schönbrunni „vízszökőkút műveket” is. Nagy szenzáció volt sakkozó gépe (1769): emberi alak ült alacsony széken, s a szekrény tábláján ügyesen sakkozott. Bautazta vele egész Európát és mindenütt megcsodálták. Állítólag egy ember volt a gépbe rejtve. (Leírását és elméletét a Leipziger Magazin für Naturkunde, Mathematik und Oekonomie c. folyóirat hozta 1784-ben.) A gép 1822-ben még megvolt Párizsban, azonban később Philadelphiában, 1854-ben állítólag elégett.) 1777-ben gőzgépet, 1788-ban gyermekhangot utánozó beszélőgépet szerkesztett, de korábban fonográfot s egyebet is.

Benyovszky Móric gróf (1741—1786) utazó. Ő alapította a madagaszkári francia gyarmatot, ahol királlyá is választották. Jelentékeny felfedezéseket tett a Behring-tengeren és ő adta az első leírást az Aleuti-szigetéről. Járt Japánban és Formóza (ma: Tajván) szigetén is.

Kitaibel Pál (1757—1817) botanikus, vegyész, polihisztor. Ő ismertette először a magyarországi növényvilágot. Müller v. Reichenstein 1785-ben, az erdélyi aranyérccek vizsgálata közben valószínűnek tartotta, hogy még egy ismeretlen fém van bennük.

Kőrösi Csoma Sándor

évből a Külföldi Magyar Cserkészszövetség központi akadályversenyének keretemesje az ő élete és életműve volt.

(A világhírű magyar természettudósok munkásságának ismertetését folytatjuk.)

Illyés Gyula: Májusfa

Karácsony előestéjét az ostordurrogatók valóságos zárótűzzel készítették elő, déltől fogva úgy zengett-csallogott a pusztá, mint egy csatatér.

Májusban kitáncolták a májfat. A májfa hatalmas, sudár jegyene volt; hosszú törzséről letisztították az ágakat, csak a koronáján hagytak valami lombot, annyit, mint egy napernyő. Valamikor a májfat a lányos házak elé állították, minden ház elé egyet; később már az egész pusztra egyetlenegy jutott; ezt kezdetben a gazdasági lakása elé ásták, később más helyet kerestek neki. Az ököristől előtűnő döngöltek le a földre, sorrendben ezt tartották a következő színdarabnak. Május elsején éjjel állították fel, így kívánta a szokás.

Hetekig díszelgett a májfa ott az istálló előtt. Pünkösöd szombatján kidöntötték, akkor következett el csak igazi fölékesítése. Most minden lánynak kellett rá szalagot kötnie. A pusztán található minden foglalkozás képviselőinek is kötelessége volt, hogy valamit akasszanak rá. A bognár tenyérnyi sajtaröcskét készített, a kovács sárgarézrel kiveri patkót, a vincellérek rafia-koszorút, a juhászok egy-egy darab sajtot. A segédítettek egy-két üveg bort adtak. Aztán a fát újra felállították. Égtünk az izgalomtól. Pünkösöd hétfőn kezdődött az ünnep, ebéd után. A citera- és harmonika-tulajdonosok bandába álltak. Csak egy nyitányt játszottak, a mindenkor legfrissebb nótát, nekik ezzel kellett remekelniük. Akkor jött a mászás. A gyerekeket kivéve, mindenkinek joga volt felkúszni a jegyene tetejére, azt hozott le, amit akart, de persze csak egy darabot. A legények nemes vetélkedése volt ez, illetve közülük is csak azoké, akik csizmával rendelkeztek, mert a részvételben a kötelező öltözék a csizma volt. Micsoda vigalom kezdődött! A közönség zajongott. Nyomod meg, Sanyi! — hallatszott — fekdij neki — hogy csak azokat a lelkesítő szavakat idézzem, amelyeket idézni lehet. Sanyi a felelőn visszacsúszott. — Na, te szegény — a lelkesítés gúnyba csapott át, szikrázó rögtönzésbe — ez a szellem versenye volt. Végre valaki elérte a fa csúcsát, s lehuppant az üveg borral.

Amikor a fáról már minden értéket lehoztak, megkezdődött a tánc.

Részletek a Puszták néphéből.

Egy csapatparancsnok sóhajai
(de a többi vele mondhatná...):

Miért kérjük a támogatást?

- Mert szemben úszunk az árral...
- mert magyarul cserkészkedni nehezebb fiataljainknak, mint az ország nyelvén, ahol élnek...
- mert a cserkészet nem futball, nem televízió és nem utazási iroda...
- mert a Ti gyermekeitekről, unokáitokról van szó...
- mert a Cserkészház (vagy otthon) fenntartása és felszerelésünk karbantartása igen sokba kerül...
- mert szép helyekre akarjuk gyermekeiteket táborba vinni...
- mert nem minden csapattag családja van kielégítő gazdasági helyzetben...
- mert a cserkészetben sok éven keresztül kidolgozott és bevált program szerint igyekszünk nevelni...

Ezért kérünk benneteket, hogy:

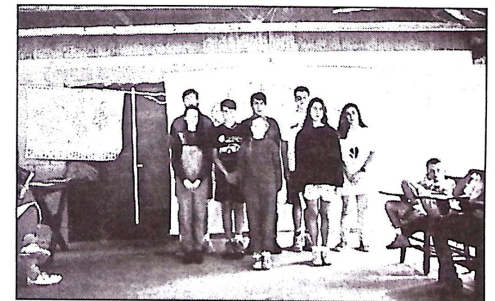
- gyermekeitekkel és unokáitokkal MAGYARUL beszéljétek, és követeljétek meg a MAGYAR választ...
- céltudatosan és rendszeresen küldjétek őket cserkészfoglalkozásra...
- ne sajnáljátok a táborra, vacsorára, cserkészbál-hirdetésre, csapatújságra szánt pénzt: kizárólag a fenti célok elérésére fordítjuk...
- magyar iskolánkat és regőcsocportunkat is támogassátok...
- TI IS követeljétek tőlünk...

Mi pedig kötelezzük magunkat

arra, hogy:

- egyházaink életében részt veszünk...
- nyilvános nemzeti ünnepeinken részt veszünk...
- a magyar egyesületek munkájában segítünk...
- befogadó országunkban alkalomadtán közösségi segítő munkát vállalunk (pl. elsősegély, ruhagyűjtés)...
- öreg magyarokat látogatunk (pl. betlehemezők)...
- összegezve: a cserkészétörvények szerint igyekszünk élni...

(Lomniczy Mátyás cst. Buenos Aires-i cspk. írását átdolgoztuk, módosítva.)

Virágos Szent János

Tisztítótűz Szent Iván napján

Szent Iván (június) havának 24. napjára esik a hónap névadójának, Keresztelő Szent Jánosnak a születésnapja, egyben a nyári napforduló, melyet Európázerte megünnepelnek, és nálunk is jeles napként tartanak számon. E napon a nyár, az öröm, a szerelem ünnepe szertartásos tűzgyújtással és a tűz átugrásával ünnepelek, mert az ősi hit szerint a tűznek tisztító, gyógyító, termékenyítő és szerelemvarázsló hatalma van. A keresztény világban Keresztelő Szent János ünnepe az V. században lett általánossá, amikor az egyház beépítette az esztendő liturgikus rendjébe, és a keresztény ünnep magába olvasztotta mindazokat a hiedelmeket, rítusokat, amelyek a különböző népeknél a nyári napfordulóhoz kapcsolódtak. Hazánkban a Szent Iván napja elnevezés terjedt el, de hívták ezt a napot Virágos Szent János vagy Búzaváró Szent János napjának is.

Falvainkban valamikor hatalmas máglyákat raktak Szent Iván napjának vagy annak előestéjén. Somogyban a „lobogózás”, Vas és Zala megyében a „lobogtatás” járta — égő seprőkkel, hosszú póznára kötött égő szalmával, cseresznyefakéreggel futkostak körbe, tűzkiigyókat eregetve. Az egész falu részt vett az ünnepen, erről tanúskodik egy Kodály Zoltán által gyűjtött századeleji ének:

„Tüzet megrakáljuk, négy szögre rakáljuk,
egyik szögén ülnék szép öreg emberek.

Másik szögén ülnék szép öreg asszonyok.

Harmadikon ülnék szép ifjú legények,

Negyediken ülnék szép hajadon lányok.”

A „hosszú, mint a Szent Iván-i ének” szólásmondás szó szerint értendő: mire az ének végére értek, és a falu fiataljait összeénekeltek, összepárosították, bizony jól benne jártak az éjszakában.

Baja környékén e napon a lányok virágkoszorút fontak, és a fejükre tették. Hazatérve a koszorút a háztetőre dobták, akié lecsúszott, nem remélhetett szerencsét. Szokás volt a tehének szarvát felvirágozni, úgy hajtották ki őket a csordába. Palócöldön a tűzbe vetett illatos fűvekkel a gonoszot vélték elűzni, hogy a vetésben kárt ne tegyen, a kutyákat, forrásokat meg ne rontsa. Bolykon a lányok tisztességből csokrot kötöttek, a tűz fölé tartva körbejártak és kiabálták: „Tisztes légy, hasznos légy; Majoranna, törökszegű bokros légy!” A fűvet megőrizték, beteg embert, állatot gyógyítottak vele. A lehulló paraszt eltaposták, hogy a lábuk ne sebesedjen ki. Az elégett seprűcsutakat, üszögöt elvitték a kertbe, letűzték a káposzta közé, hogy a hernyó ne egye meg a veleményt.

Az égő vagy hamvadó tűz átugrása elsősorban szerelemvarázsló praktika, bár sok más magyarázatát is adták. Egy vallási eredetű hit szerint azért kell a tüzet átugrani, mert Keresztelő Szent János háromszor mozdult meg anyja méhében: „Ugrált örömben”, amikor Mária felfereste Erzsébetet. Más hagyomány szerint a tűz átugrása szerencsét hoz, vagy azért kell átugrani, hogy a betegség elhamvadjon, mint a tűz. Baranya, Tolna, Somogy falvaiban egyértelműbb formát öltött a tűzugrás. A lányokat legények vitték át a tűzön, miközben mondogatták: „Mátka, mátká, mátkázzunk. Míg élünk, míg halunk, mindég mátkák maradunk.” A cél, hogy megfújjanak, termékenyek legyenek.

A Szent Iván napi rítusok közt jeles szerep jut az almának. Szeged környékén gyerekek jártak körbe a falut Szent János almájáért, a Dunántúl egyes falvaiban asszonyok, akiknek csecsemőjük meghalt, almát dobáltak a magasba, hogy a még születendő gyermekeik életben maradjanak. A tűzbe dobott alma az elhunyt gyermeké lett a másvilágon.

A naphoz idő- és terményjósítás is fűződik: a tűz elhajlja a zivatart. 13 nap múlva megéri a búza, bármilyen az időjárás. Ha Szent Ivánkor esik, sok dió és mogyoró lesz abban az évben.

L.K. (Kisalföld)

Időjárási regulák

Medárd napja

Szerke Európában Medárd napjához évszázados megfigyeléseken alapuló időjárási regulák kapcsolódnak. Azt tartják, ha június 8-án, Medárd-napkor esik az eső, negyven napon át számtalan lehet az „égi áldás”, negyven napig esni fog. Azt már kevesebben tudják, hogy ennek a jóslatnak a fordítottját is számon tartották, tehát az a jóslatok, megfigyelések közt szerepel, hogy ha június 8-án nem esik az eső, akkor negyvennapos szárazság várható. Régi erdélyi paraszregula szerint „a deákok hordozzák az esőt”, azaz a csapadékos, esős időjárás akkor kezdődik, amikor a diákok a nyári vakációra hazautaznak.

Utólag költött mondai magyarázat szerint — írja Bálint Sándor néprajztudós — egy pajkos, táncoló társaság nem hallgatott Medárd püspök imádságára negyvennapos eső mosta szét a mulatozó társaságot. Egy másik népi vélemény szerint ezen a napon kezdődött a bibliai özönvíz.

Egyébként rengeteg hiedelem kapcsolódik magához az esőhöz. A Medárd-napi jóslat mellett sokfelé azt tartották, hogy pünkösdi vasárnapján mindenféleképpen szükség van egy kis esőre. A nagypénteken hullott esőt rossz termés hoz, a karácsonyesti viszont gazdag búzatermést ígér. Sok helyen az esőben gyermekek, nők vonultak végig a falun, és énekükben esőt kértek a szántóföldre, a szőlőre, a kapásnövényekre.

A Medárd-napi esőzésnek a népi jóslatokon kívül tudományos magyarázata is van. Az eső oka: a nyári monszun. Földrésznünk belső, a tengerektől távol eső területei május végére, június elejére felmelegsenek, s a felszálló meleg levegő helyére törnek be a hideg, párás tengeri légtömegek, s ilyenkor hatalmas égi háborúval, zivatárokkal köszönt rák a nyári évszak. A tudományos megfigyelések alapján azonban hangsúlyozni kell, hogy a nyári esőzések kezdete nem pontosan Medárd napjához kapcsolódik. Sokszor előbb, sokszor később érkezik a csapadék. Erre utal az a népi mondás, amely szerint „János napja (június 12.) előtt kérjünk esőt, utána már kéretlenül is jön”.

Gőcsejben azt tartották: ha Medárd-napkor esik az eső, akkor szépen kihajt a fű, és gazdag lesz a szőlőtermés is. Jászberény lakói 1749-ben, jó időjárásért könyörögve a Nagykátára vezető országúton Medárd, Orbán és Donát közös szoborcsoportját állították fel, s a szentektől védelmet kértek, hogy vihar, villámcsapás, jégeső ne pusztítson a vidéken.

A Medárd-napi hiedelmekkel kapcsolatos az a szokás is, hogy két nappal később, június 10-én sok helyen retket, káposztát és lent vetettek, mert ezeknek a nedvességet kedvelő növényeknek a fejlődésére kedvező hatással vannak a Medárd-napi esőzések.

-kgym-

Kassai diák üzenete

Egy megsárgult újságlapról

A levéltárban régi újságokat böngészve akadtam rá az alábbi versre a Soproni Hírlap 1936. július 24-i számában. Felkeltette érdeklődésemet, mert úgy érzem, hogy most — megjelenése után 57 évvel is aktuális. Aktuális nemcsak a szlovákiában élő magyarok szemszögéből, de úgy érzem, hogy mi, a megcsontított országban élők is elgondolkodhatunk a 24 Jókai regénycimből komponált vers mondanivalóján.

Az akkor 17 éves kassai magyar diák, akinek a neve ismeretlen, nem gondolta, hogy 57 év múlva az óhaza lakóinak is lesz mondanivalója.

Ha él még, most 74 éves. Szeretnék neki szívből gratulálni. Az akkori névtelen közreadóval is egyetértek. „Felháborító ez az ítélet, de egyúttal megnyugtató is az a tudat, hogy a cseh megszállás alatt született és a cseh szellemiségtől titatni óhajtott iskolában tanuló diák még mindig így ír Jókairól.”

Remélem, hogy nálunk 1993-ban nincs olyan bíróság, aki...

Lássuk a verset!

Írjunk helyesen magyarul

Rövid-í-tsünk!

Sok és jogos panasz hangzik el mostanában amiatt, hogy az í, ú, ő betűről nemegyszer elmarad a hosszúságot jelző ékezet, illetőleg pont kerül a helyére. A hiba fő oka az, hogy az íróképek jó részéről hiányoznak ezek a betűk, de szerepet játszik benne az ún. regionális köznyelvi kiejtés is, mivel a dunántúliak hajlamosak ezeknek a hangoknak rövid ejtésére.

Előfordul azonban mindennek az ellenkezője is. Hogy csak az í, ú hangnál maradjunk: ismeretes, hogy bizonyos névszókban, amelyek szótagi alakjukban és több toldalekelt változatukban is hosszú í-vel hangzanak, némely toldalek előtt megrövidül a többi magánhangzó, pl.: víz, víznek, vízi stb., de: vizek, vizet, vizes stb. Ezt a váltakozást könnyű megjegyezni, ha például a kéz szó megfelelő alakjaira gondolunk, ti. ezekben hasonló módon alakul a többi magánhangzó időtartama is; vő: kéz, kéznek, kézi; de: kezek, kezet, kezes.

Nehezebb a dolgunk egyes igei származékokkal, amelyekben az alapszó hosszú í-jének a megrövidülését már nemigen tudjuk analóg példákkal támogatni. Rövid í-vel kell ejteni és ími egyebek között a bíz ígének műveltető bizat formáját és a hír főnévből származó hirdet ígét. De — valószínűleg tudálosk szövelemzés következtében — éppen ez a két szó feltűnően sokszor kerül élénk hibás, hosszú í-vel írt alakban. Pl.: „...betörése ...a sportág szempontjából igen biztató” (Népsport); „...a polgári erőszakkal szemben a népi erőszakot hirdeti meg” (Élet és Irodalom). Az erőltetett etimologizálásról kívül ugyancsak lehet regionális — mégpedig kelet-magyarországi — köznyelvi indítéka is ennek a hibás hosszú í-zésnek is.

Dr. Rácz Endre

Jókai

A Jövő század regényét megértjük,
Jöttek utána a bús Hétköznapiok,
Reménnyel élünk mi Gazdag szegények,
Rablott kincsen a Szegény gazdagok.

Aki a szívét a homlokán hordja,
Rab Ráby módra tengődik csupán,
Aranyembernek keserves a sorsa
A Politikai divatok után.

Enyém, tied, övé lett most az ország,
Magyar elődönkből nincs néptünk.
A Csataképek még előttünk állnak,
S a Szélcscend alatt bánatban van részünk.

Lesz-e idő, hogy köitünk Még egy csokrot?
Sok Névtelen vár, hogy gazdát cserél?
Az öreg ember nem vén ember, bíznunk,
S Kának utóda szenved, tőr remél.

Hová lettek a Fekete gyémántok?
S a Kárpátok büszke hegysora?
Látod-e onnan, Jókai, az égből.
Hogy Erdélynek nincs már aranykora.

A Kőszívű ember megtért fiaihoz,
Magyar nábob is haj! — kevés maradt,
De Egy az Isten — mi tudjuk, hogy él még
A Szabadság a magyar hó alatt.

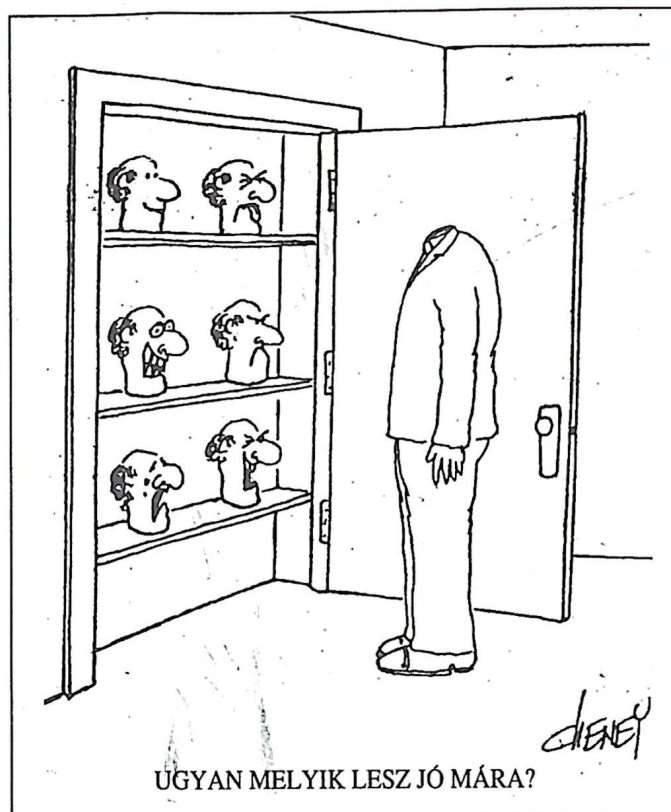
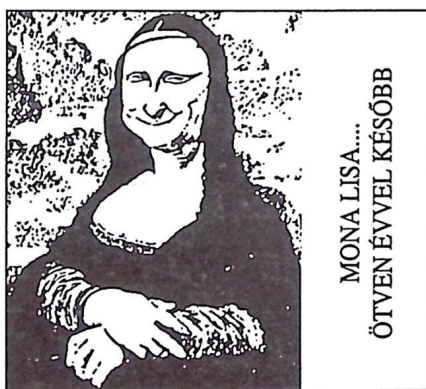
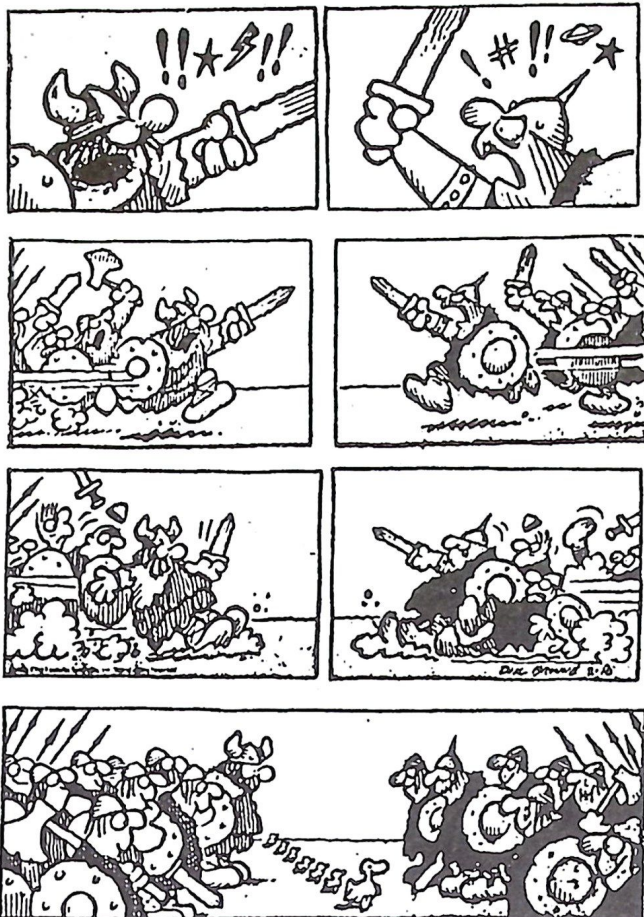
Mester, ha te most itt lennél közöttünk,
Enyhítend-e szívünk bánatát?
Kimondanád, hogy Mire megvénülünk,
Összeszedjük-e szétszört garmadát?

Te nagy szívednek ezüst hegedűjén
Egy szebb jövőről zengjen a húr;
Végét jósolnád szomorú napoknak,
Hogy nem lesz közöttünk több Új földesúr.

Neved nagyságát gyermekünkbe oltják,
A magyar anyák édes csókjai...
Öröm, dicsőség magyarnak születni,
Mert te is magyar voltál, Jókai!

Rozsonits Géza

BARBÁROK...

HUNGARIAN SCOUT MAGAZINE

MAGYAR CSERKÉSZ

A MAGYAR CSERKÉSZSZÖVETSÉG HIVATALOS LAPJA

SZERKESZTŐ:

Pap Gyula cscst.

KIADÓHIVATAL:

A M. Cs. Sz. Központja

P. O. Box 68

Garfield, NJ 07026, USA

NYOMTA:

Lilium Aurum Kft.

Dunaszerdahely (Szlovákia)

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

NAP Kiadó Kft.

Dunaszerdahely (Szlovákia)

